

УНИВЕРЗИТЕТ У КРАГУЈЕВЦУ
ПЕДАГОШКИ ФАКУЛТЕТ У ЈАГОДИНИ

Б 821-93.09

КЊИЖЕВНОСТ ЗА / 1

821.09-93(082)

000034675

COBISS

Воја Марјановић
Милутин Ђуричковић

КЊИЖЕВНОСТ ЗА ДЕЦУ И МЛАДЕ У КЊИЖЕВНОЈ КРИТИЦИ

Књига 1

2007.

ва које су карактеристичне за дјечји свијет и дјечја интересовања: на слободну игру маште, на сан, сањарење и слична стања, на тражење сложеније и дубље егзистенције свијета биљака, животиња, играчака и предмета и сл. Логично је, тако оријентисана фантастика није се могла знатније одвојити од чудесног, већ се са њим испреплитала, проширујући и његове и сопствене границе.

Као што се не може битније одвојити од чудесног, фантастично у књижевности за дјецу не може се лако одвојити ни од поетског. Иако фантастично и даље остаје, углавном, својина епског жанра, прозе, у првом реду, ипак у њега се све више инфилтрирају поетски елементи. Ту појаву у дјечјој књижевности условљава и специфичан однос дјетета-читаоца према свијету. Дијете оживљава и *антропоморфизира природу*, па му зато и одговарају умјетничка дјела чија имагинација *почива на персонификацији и игри*. "Дјечја поетска стварност никад није истовјетна са реалношћу", каже С. Марковић, "она ју је увек надрасла..." Значи, дијете осјећа потребу да зближава поетско са фантастичним и чудесним, односно да му те категорије служе као средства помоћу којих представља суштину свијета око себе, његове тајне и његове љепоте. Међутим, ваља имати у виду да се сличан процес одиграва и у модерној фантастичној литератури за одрале: фантастично и тамо постаје све више поетско. Нови видови и облици свједоче о виталности тог феномена и о његовој моћи реинкарнације.

Гроздана Олујић

ПОЕТИКА БАЈКЕ

"... бајка, мала орахова љуска у коју може да се сложи роман, трагедија, комедија!"

Исидора Секулић

Од ткива маште, ткива сна бајка гради свој свет, на први поглед случајан, измишљен, иреалан; заправо, саздан на самим истинама првога реда. Јер, шта је, ако не истина првога реда, порука бајке да љубав надилази све невоље, а у беспутици отварају се путеви за онога ко има храбрости да њима крене?

Могло би се и другачије рећи: од људске невоље и од потребе да се та невоља превазиђе бајка гради своје царство, од запретених, загубљених "сећања колективне душе света" стварајући једну јединствену метафору о човековој чежњи да, макар у причи, скочи изнад самога себе, савлада простор и време, отпоре и судбину. Да ли ће та судбина у бајци на себе узети рухо романа, трагедије или комедије, зависи од снаге јунака бајке да се у одређеном облику наметне своме писцу, али и од специфичне маште писца и његове потребе да светлом или тамном речју испуни просторе приче у којој је, само наизглед, све произвољно, али ништа није случајно, јер се ни у бајци, ни у животу ништа случајно не дешава: потребно је отворити очи и смоћи храбрости да се смисао случаја схвати и он престаје да бива случај.

Постоји древна кинеска прича о сељаку коме су сусед и судбина нанели много зла, а он се, на крају, и суседу и судбини захвалио. На запањена питања рођака зашто то чини—одговорио је: "Да тога није било никада не бих схватио колика је људска патња, нити колико човек може да издржи!"

Помажући детету да одрасте, уђе у равнотежу са самим собом и светом око себе, превазиђе егзистенцијалну језу и страх пред непознатим, већина бајки чини управо то: открива колико човек може да издржи, колико тога да савлада на путу који је често тежак, замршен, па и погибелан, али никада несавладив, никада затворен до краја. У ствари, бајка чини још више; помаже детету да стигне до своје скривене суштине, достигне зрелост и унутарњи мир везујући свој лични, појединачни идентитет са свеопштим, архетипским, чији се корени налазе у основи сваке бајке, баш као што се у основи свакога живог бића налазе архетипске матрице чијега дејства човек најчешће није свестан, али које у кључним тренуцима избијају на површину и одређују не само његов следећи корак, већ и судбину.